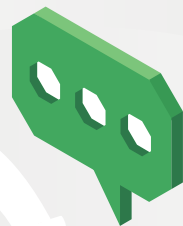

กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

แนวทางการปฏิบัติ

สำหรับนายจ้างแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวัง
การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพแก่ลูกจ้าง

E book & Download

กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม

กรมควบคุมโรค

กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

แนวทางการปฏิบัติ

สำหรับนายจ้างแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวัง
การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพแก่ลูกจ้าง

กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
กรมควบคุมโรค

แนวทางการปฏิบัติ

สำหรับนายจ้างแจ้งข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการเฝ้าระวัง
การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพแก่ลูกจ้าง

กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

ISBN (E book) : 978-616-11-5129-4

จัดพิมพ์โดย : กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

ออกแบบรูปเล่ม : สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์

เผยแพร่เมื่อ : สิงหาคม 2566

คำนำ

กรมควบคุมโรค โดยกองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำ “แนวทางการปฏิบัติสำหรับนายจ้างแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพแก่ลูกจ้าง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อความรู้ให้กับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ ได้ศึกษาทำความเข้าใจ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง

กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรคหวังเป็นอย่างยิ่งว่า แนวทางฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ บุคลากรของสถานประกอบการ ที่มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ และผู้ที่สนใจ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพแก่ลูกจ้างได้อย่างถูกต้อง เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพให้กับลูกจ้างในสถานประกอบการ ต่อไป

กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม

สิงหาคม 2566

สารบัญ

คำนำ

ก

สารบัญ

v

ส่วนที่ 1 กฎหมาย และนิยามที่เกี่ยวข้อง

1

ส่วนที่ 2 แนวทางการปฏิบัติตามกฎหมาย

5

2.1 สิ่งที่นายจ้างต้องแจ้งข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพแก่ลูกจ้าง

6

2.1.1 ปังจัยเสี่ยง วิธีการป้องกันตนเอง อาการสำคัญของโรคจากการประกอบอาชีพ

9

(1) โรคจากตะกั่วหรือสารประกอบของตะกั่ว

9

(2) โรคจากฝุ่นซิลิกา

10

(3) โรคจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน)

11

หรือโรคมะเร็งที่เกิดจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน)

(4) โรคจากภาวะที่อับอากาศ

12

(5) โรคหรืออาการสำคัญของพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช

13

2.1.2 มาตรการในการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคฯ

14

2.1.3 สิทธิของลูกจ้างตาม พ.ร.บ. ควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพฯ

16

2.1.4 ข้อมูลอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ทำางการทำงานฯ

16

2.2 ช่วงเวลาในการแจ้งข้อมูลที่จำเป็นฯ แก่ลูกจ้าง

17

2.3 วิธีการแจ้งข้อมูลที่จำเป็นฯ แก่ลูกจ้าง

17

ภาคผนวก

19

ก. ประเด็นคำถาม - คำตอบ ที่พบบ่อย (FAQ)

20

ข. แหล่งเข้าถึงข้อมูลความรู้ กฎหมาย และสื่อประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง

23

คณะผู้จัดทำ

24

ส่วนที่

1

กฎหมาย
และนิยามที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1

กฎหมาย และนิยามที่เกี่ยวข้อง

1.1

พระราชบัญญัติควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562

หมายถึง กฎหมายที่ใช้ในการขับเคลื่อนกลไกการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม โดยใช้ระบบการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวัง การป้องกันและการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพแก่ลูกจ้าง หรือโรคจากสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนที่ได้รับหรืออาจได้รับมลพิษ ให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่แจ้งหรือรายงานเกี่ยวกับการพบหรือมีเหตุสงสัยว่าเกิดโรคจากการประกอบอาชีพ หรือโรคจากสิ่งแวดล้อม ต่อเจ้าหน้าที่หรือกรมควบคุมโรค เพื่อให้สามารถดำเนินการกับสถานการณ์การเกิดโรคดังกล่าวได้ทัน่วงที

1.2

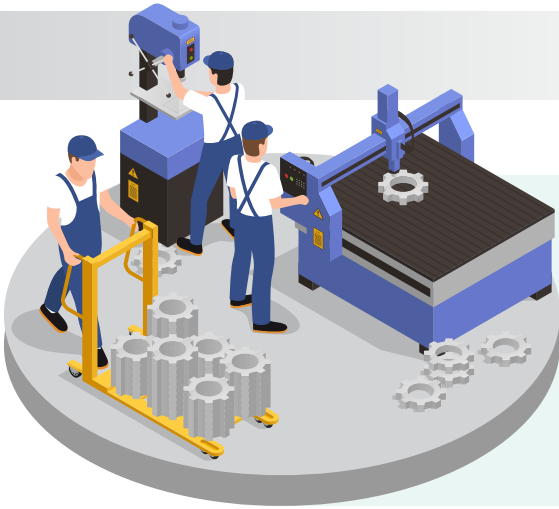
นายจ้าง

หมายถึง นายจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และให้หมายความรวมถึงผู้จ้างงานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน

1.3

ลูกจ้าง

หมายถึง ลูกจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และให้หมายความรวมถึงผู้รับงานไปทำที่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน

1.4

โรคจากการประกอบอาชีพ ตาม ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อหรืออาการสำคัญของโรคจากการประกอบอาชีพ พ.ศ. 2563

หมายถึง โรคหรืออาการผิดปกติที่เกิดขึ้นจากหรือเป็นผลเนื่องมาจากการทำงาน หรือการประกอบอาชีพ ซึ่งปัจจุบัน ได้มีการประกาศชื่อและอาการสำคัญของโรคจากการประกอบอาชีพ ดังนี้

- 1) โรคจากตะกั่วหรือสารประกอบของตะกั่ว
- 2) โรคจากฝุ่นซิลิกา
- 3) โรคจากภาวะอับอากาศ
- 4) โรคจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) หรือโรคมะเร็งที่เกิดจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน)
- 5) โรคหรืออาการสำคัญของพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช

ส่วนที่

2

แนวทางการปฏิบัติ ตามกฎหมาย

ส่วนที่ 2

แนวทางการปฏิบัติตามกฎหมาย

เจตนารมณ์ของประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การแจ้งข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพแก่ลูกจ้าง พ.ศ. 2565 นั้น เพื่อให้นายจ้างได้แจ้งลูกจ้างถึงข้อมูลที่จำเป็น ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ ทำให้ลูกจ้างสามารถปฏิบัติตามวิธีการป้องกันตนได้อย่างถูกต้อง ไม่เกิดการเจ็บป่วย ด้วยโรคจากการประกอบอาชีพ และรู้สิทธิที่ลูกจ้างสามารถได้รับ และเป็นไปตามมาตรา 7 (2) และ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติ ควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562

ในที่นี้จะขออธิบายและยกตัวอย่างแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้นายจ้างสามารถใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน ได้สอดคล้องตามกฎหมายดังกล่าว โดยคำย่อ “ข้อมูลที่จำเป็นฯ” ที่ปรากฏหลังจากนี้ ให้หมายความถึง ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการ เฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพแก่ลูกจ้าง โดยประกอบด้วย 3 หัวข้อ ดังนี้

- 2.1 สิ่งที่นายจ้างต้องแจ้งข้อมูลที่จำเป็นฯ แก่ลูกจ้าง
- 2.2 ช่วงเวลาในการแจ้งข้อมูลที่จำเป็นฯ ลูกจ้าง
- 2.3 วิธีการแจ้งข้อมูลที่จำเป็นฯ แก่ลูกจ้าง

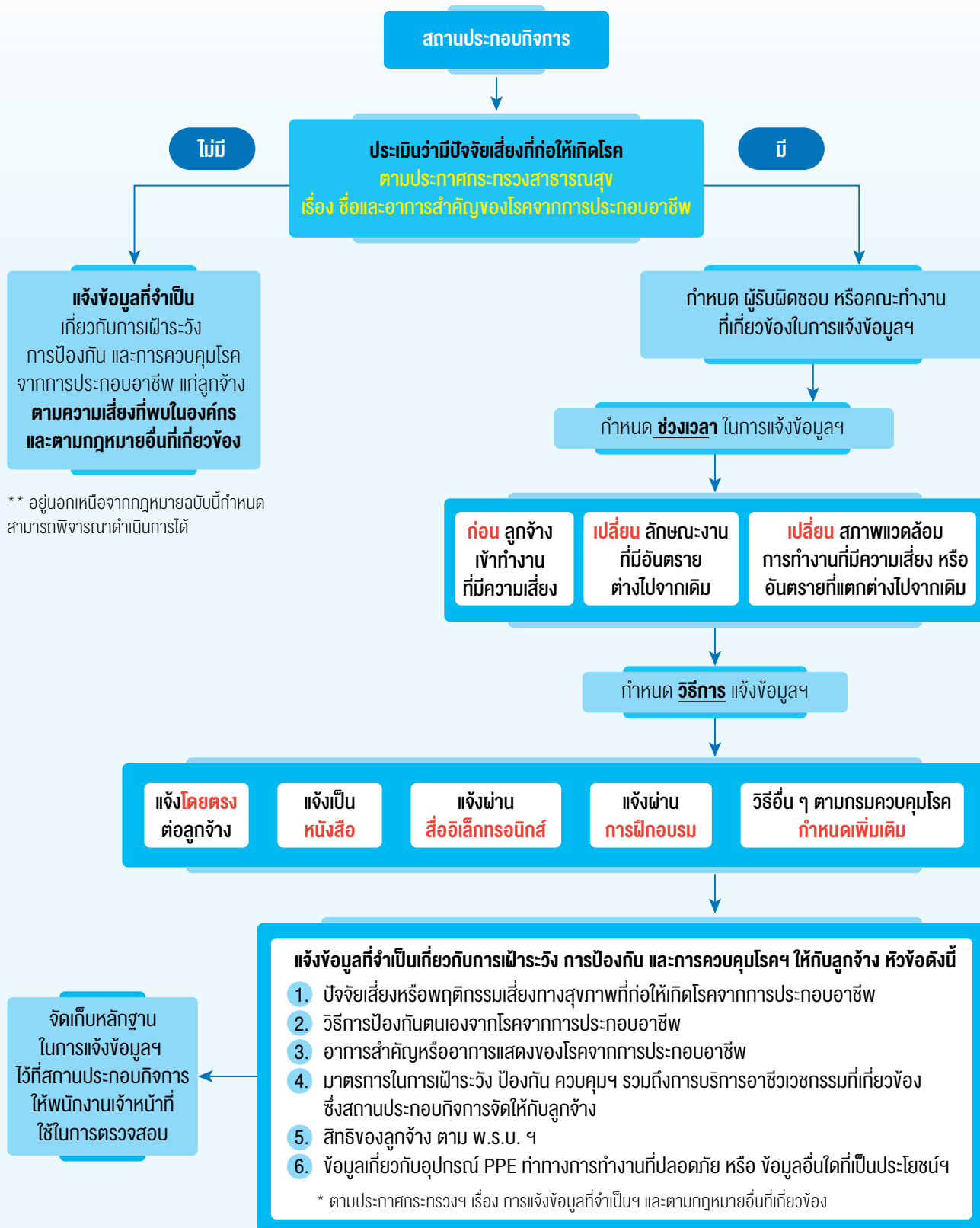
2.1

สิ่งที่นายจ้างต้องแจ้งข้อมูลที่จำเป็นฯ แก่ลูกจ้าง

นายจ้างจะต้องแจ้งข้อมูลให้ครบถ้วนทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ (1) ปัจจัยเสี่ยง หรือ พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ก่อให้เกิด โรคจากการประกอบอาชีพ (2) วิธีการป้องกันตนเองจากโรคจากการประกอบอาชีพ (3) อาการสำคัญหรืออาการแสดงของโรค จากการประกอบอาชีพ (4) มาตรการในการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ รวมถึงการบริการ อาชีวเวชกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งสถานประกอบกิจการจัดให้กับลูกจ้าง (5) สิทธิของลูกจ้างตามพระราชบัญญัติควบคุมโรค จากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562 และ (6) ข้อมูลเกี่ยวกับการสวมอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัย ส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment: PPE) ทำางการทำงานที่ปลอดภัย หรือข้อมูลอื่นใดที่เป็นประโยชน์ ต่อการเฝ้าระวัง การป้องกัน หรือการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ

ดังนั้น เพื่อให้นายจ้างมองเห็นภาพการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทการดำเนินงานของสถานประกอบกิจการ และประโยชน์สูงสุดของการแจ้งข้อมูลที่จำเป็นฯ แก่ลูกจ้างนั้น สามารถดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานของนายจ้างในการแจ้งข้อมูลที่เป็นๆ แก่ลูกจ้าง

หมายเหตุ : ลูกจ้างมีสิทธิที่จะทราบข้อมูลที่จำเป็นฯ จากนายจ้าง ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การแจ้งข้อมูล
ที่เป็นเกี่ยวกับการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพแก่ลูกจ้าง พ.ศ. 2565

รายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานของนายจ้างในการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องแก่ลูกจ้าง

ขั้นตอนที่ 1	ประเมินปัจจัยเสี่ยง ที่ก่อให้เกิดโรภายใน สถานประกอบการ	ทำการประเมินว่าสถานประกอบการมีปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดโรคตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคจากการประกอบอาชีพ หรือไม่
ขั้นตอนที่ 2	กำหนดผู้รับผิดชอบ ในการแจ้งข้อมูลฯ	กำหนดผู้รับผิดชอบ หรือ คณะทำงานที่เกี่ยวข้อง ในการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องแก่ลูกจ้าง เช่น <ul style="list-style-type: none"> - นายจ้าง - เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับต่าง ๆ - ผู้รับผิดชอบด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน - คณะกรรมการความปลอดภัยฯ - อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ขั้นตอนที่ 3	กำหนดช่วงเวลา ในการแจ้งข้อมูลฯ	กำหนดช่วงเวลาที่ต้องแจ้งข้อมูลฯ แก่ลูกจ้าง โดยต้องเป็นไปตามที่ประกาศกำหนด
ขั้นตอนที่ 4	เลือกวิธีการ ในการแจ้งข้อมูลฯ	เลือกวิธีการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ให้ลูกจ้างทราบ โดยสามารถเลือกวิธีที่เหมาะสมกับบริบทของสถานประกอบการแต่ต้องเป็นไปตามที่ประกาศกำหนด
ขั้นตอนที่ 5	แจ้งข้อมูลฯ แก่ลูกจ้าง	แจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องแก่ลูกจ้าง ตามที่ระบุไว้ในประกาศกำหนด
ขั้นตอนที่ 6	เก็บบันทึกหลักฐาน ในการแจ้งข้อมูลฯ	จัดเก็บหลักฐานในการแจ้งข้อมูลดังกล่าวและหลักฐานในการรับทราบข้อมูลนั้นของลูกจ้าง เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ในการตรวจสอบได้

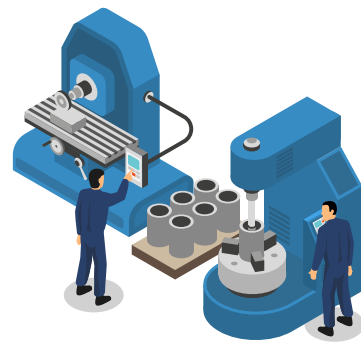
ทั้งนี้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพที่นายจ้างต้องแจ้งให้ลูกจ้างทราบ สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จาก “แนวทางการเฝ้าระวังและสอบสวนโรคจากการประกอบอาชีพ” ของกรมควบคุมโรค โดยรายละเอียดอยู่ใน QR code สื่อประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง ดังภาคผนวก ข

ตัวอย่างข้อมูลที่จำเป็นฯ ที่นายจ้างต้องแจ้งแก่ลูกจ้าง

เพื่อให้ นายจ้างมองเห็นภาพการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ ที่นายจ้างจะต้องแจ้งข้อมูลให้ครบถ้วนทั้ง 6 ประเด็นตามกฎหมายกำหนด เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวัง การป้องกันและการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพของสถานประกอบการ ได้แก่ (1) ปัจจัยเสี่ยง หรือ พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ก่อให้เกิดโรคจากการประกอบอาชีพ (2) วิธีการป้องกันตนเองจากโรคจากการประกอบอาชีพ (3) อาการสำคัญหรืออาการแสดงของโรคจากการประกอบอาชีพ โดยได้อธิบายและยกตัวอย่างข้อมูลแยกโรคจากการประกอบอาชีพที่สำคัญ

ทั้งนี้ ประเด็นที่ (4) มาตรการในการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ รวมถึงการบริการอาชีวเวชกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งสถานประกอบการจัดให้กับลูกจ้าง (5) สิทธิของลูกจ้างตามพระราชบัญญัติควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562 และ (6) ข้อมูลเกี่ยวกับการสวมอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลท่าทางการทำงานที่ปลอดภัย หรือข้อมูลอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อการเฝ้าระวัง การป้องกัน หรือการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ ได้อธิบายหลักการและยกตัวอย่างกิจกรรมการดำเนินงานในภาพรวม รายละเอียดดังนี้

2.1.1 บังคับเสี่ยง วิธีการป้องกันตนเอง อากาศสำคัญของโรค จากการประกอบอาชีพ

(1) โรคจากตะกั่วหรือสารประกอบของตะกั่ว

(1.1) บังคับเสี่ยงหรือพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคจากตะกั่วหรือสารประกอบของตะกั่ว คือ สารตะกั่ว

หรือสารประกอบของตะกั่ว โดยตะกั่วอินทรีย์ สามารถเข้าสู่ร่างกาย ได้ 2 ทางหลัก คือ ทางเดินหายใจ และทางเดินอาหาร โดยส่วนใหญ่ได้รับสัมผัสจากฝุ่น ควิน โอรเงเหยของตะกั่ว และได้รับสารตะกั่วจากการปนเปื้อนมือแล้วนำเข้าปาก สำหรับตะกั่วอินทรีย์ ซึ่งมีการใช้น้อยมากในปัจจุบัน สามารถเข้าสู่ร่างกายได้ 3 ทางหลัก คือ ทางเดินหายใจ ทางเดินอาหาร และผิวหนัง ทั้งนี้ ลักษณะงานและอาชีพเสี่ยงในการรับสัมผัสตะกั่วหรือสารประกอบของตะกั่ว สามารถพบได้หลายประเภทกิจการ ได้แก่ ผลิตแบตเตอรี่ การหล่อหลอมตะกั่ว ผลิตสี ของเล่นเด็ก กระຈกสี เซรามิกส์ เครื่องประดับเพชรและอัญมณี ท่อประปา เครื่องสำอาง เหมืองตะกั่ว และขยะอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ คือ สภาพการณ์หรือสภาพแวดล้อมไม่ปลอดภัยที่อาจก่อให้เกิดโรคจากตะกั่วหรือสารประกอบของตะกั่ว เช่น พื้นที่ปฏิบัติงานมีระดับความเข้มข้นของสารตะกั่วในบรรยากาศการทำงานเกินค่ามาตรฐานของประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และการขาดมาตรการป้องกันและควบคุมอันตรายที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ คือ การกระทำไม่ปลอดภัยของลูกจ้างที่อาจก่อให้เกิดโรคจากตะกั่วหรือสารประกอบของตะกั่ว เช่น การไม่สวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล การไม่ได้ล้างมือ/ไม่ได้ทำความสะอาดร่างกายทุกครั้ง ก่อนรับประทานอาหาร ดื่มน้ำ หรือสูบบุหรี่ และการไม่อาบน้ำและเปลี่ยนชุดทำงาน หลังปฏิบัติงานเสร็จสิ้น ก่อนเดินทางกลับบ้าน เป็นต้น รวมถึงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

(1.2) วิธีการป้องกันตนเองจากโรคจากการประกอบอาชีพ

การแจ้งข้อมูลวิธีการป้องกันตนเองสำหรับลูกจ้างหรือผู้ปฏิบัติงาน จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน และควบคุมโรคจากตะกั่วหรือสารประกอบของตะกั่วในระดับบุคคล นั่นคือ การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment: PPE) และสุขลักษณะและพฤติกรรมส่วนบุคคล เพื่อป้องกันการรับสัมผัสสารตะกั่วเข้าสู่ร่างกาย เช่น การสวมใส่ PPE ที่ครบถ้วน ถูกต้องตลอดเวลาที่สัมผัสตะกั่ว การล้างมือ และทำความสะอาดร่างกายทุกครั้ง ก่อนรับประทานอาหาร การอาบน้ำและเปลี่ยนชุดทำงานหลังเสร็จจากการปฏิบัติงานประจำวัน ก่อนกลับบ้าน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มาตรการป้องกันและควบคุมโรคจากตะกั่วหรือสารประกอบของตะกั่วในระดับองค์กร ก็มีความสำคัญมากที่นายจ้างควรแจ้งข้อมูลแก่ลูกจ้าง ได้แก่ การลดหรือเลิกใช้สารตะกั่วหรือสารประกอบของตะกั่ว การควบคุมทางวิศวกรรม เช่น การติดตั้ง/ปรับปรุงระบบระบายอากาศ เป็นต้น และการบริหารจัดการ เช่น การย้ายลูกจ้างที่มีระดับตะกั่วในเลือดสูงออกจากงานเดิม การฝึกอบรม การติดตามป้ายเตือนอันตราย และวิธีการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง เป็นต้น ทั้งนี้ นายจ้างควรมีการติดตาม ประเมินผล และทบทวนการประเมินความเสี่ยง และมาตรการป้องกันและควบคุมอันตรายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดในการป้องกันและควบคุมโรคฯ

(1.3) อาการสำคัญหรืออาการแสดงของโรค

ผลกระทบต่อสุขภาพจากการสัมผัสตะกั่ว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(3.1.1) แบบเฉียบพลัน

เป็นการเกิดภาวะพิษจากการรับสัมผัสสารตะกั่วปริมาณมากในระยะเวลาสั้น เช่น ภายใน 1 เดือน ก็สามารถเกิดโรคพิษตะกั่วเฉียบพลันได้ ซึ่งระดับตะกั่วในเลือดอาจสูงได้ถึง 100 –120 µg/dl โดยอาการที่พบ ได้แก่ ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร ปวดกล้ามเนื้อ คลื่นไส้อาเจียน ปวดท้องอย่างรุนแรง ท้องผูก ภาวะช็อค ความคิดสับสน ทำลายไตและสมอง ชัก หมดสติและเสียชีวิต

(3.1.2) แบบเรื้อรัง

อาการเรื้อรังที่สามารถพบได้ ได้แก่ อ่อนเพลีย อาการปวดข้อ หรือปวดกล้ามเนื้อ ภาวะช็อค อากาศชา ข้อมือ ข้อเท้าตก เนื่องจากเส้นประสาทส่วนรอบเสื่อม ซึ่งส่งผลกระทบต่อเส้นประสาทส่วนปลายมากกว่าเส้นประสาทส่วนต้น และแสดงอาการทางระบบประสาทสั่งการ มากกว่าระบบประสาทรับความรู้สึก Sensory ภาวะเป็นหมัน การแท้ง ภาวะไตวายเรื้อรัง ความดันโลหิตสูง รวมถึงส่งผลกระทบต่อระบบหัวใจและหลอดเลือด เช่น กล้ามเนื้อหัวใจผิดปกติ

นอกจากนี้ พบว่าตะกั่วสัมพันธ์กับอุบัติการณ์ของการเปลี่ยนแปลงของคลื่นไฟฟ้าหัวใจ บ่งชี้ถึงภาวะขาดเลือด เพิ่มความเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดแดงโคโรนารี และโรคหลอดเลือดสมอง ทั้งนี้ อาจพบเส้นสีม่วง - น้ำเงิน บนขอบเหงือก ที่เรียกว่า “Burton’s line” หรือ “Lead line” ซึ่งมีลักษณะเป็นเส้นสีอมน้ำเงิน (Bluish line) ตามแนวขอบเหงือก และอาจพบลักษณะผิดปกติต่าง ๆ ในช่องปาก เช่น ลักษณะปื้นสีเทาบนกระพุ้งแก้ม ลิ้นแผลร้อนใน และลิ้นสั้น เป็นต้น

(2) โรคจากฝุ่นซิลิกา

(2.1) ปัจจัยเสี่ยงหรือพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคจากฝุ่นซิลิกา คือ ฝุ่นหินทราย หรือสิ่งที่มีซิลิกา (Silica) เป็นองค์ประกอบ ทั้งนี้สถาบันการวิจัยมะเร็งนานาชาติ (International Agency for Research on Cancer) หรือ IARC ได้จัดให้ซิลิกาชนิดที่เป็นรูปผลึก (crystalline silica) อยู่ในกลุ่มที่ 1 เป็นสารที่มีข้อมูลยืนยันชัดเจนว่าก่อมะเร็งในมนุษย์ และมีความเสี่ยงทำให้เกิดโรคมะเร็งปอดได้ โดยการหายใจเอาฝุ่นหินทรายหรือสิ่งที่มีซิลิกาเข้าไปในถุงลมปอด ทั้งนี้ ลักษณะงานและอาชีพที่เสี่ยงในการสัมผัสฝุ่นซิลิกา สามารถพบได้หลายประเภทกิจการ ได้แก่ โรงโม่หิน การขุดเจาะพื้นดิน ขุดอุโมงค์ หรือระเบิดหินที่มีซิลิกาเป็นองค์ประกอบการผลิตกระเบื้อง หิน ปูน อิฐ คอนกรีต แก้ว เซรามิก และหลอมโลหะ ฯลฯ

ปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ คือ สภาพการณ์หรือสภาพแวดล้อมไม่ปลอดภัยที่อาจก่อให้เกิดโรคจากฝุ่นซิลิกา เช่น พื้นที่ปฏิบัติงานมีระดับความเข้มข้นของฝุ่นซิลิกาในบรรยากาศการทำงานเกินค่ามาตรฐานของประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และการขาดมาตรการป้องกันและควบคุมอันตรายที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ คือ การกระทำไม่ปลอดภัยของลูกจ้างที่อาจก่อให้เกิดโรคจากฝุ่นซิลิกา เช่น ลูกจ้างไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันระบบทางเดินหายใจ หรือหน้ากากป้องกันฝุ่นซิลิกาที่เหมาะสม เป็นต้น และที่สำคัญ “การสูบบุหรี่” เป็นพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่อาจทำให้โรคจากฝุ่นซิลิกามีความรุนแรงมากขึ้น

(2.2) วิธีการป้องกันตนเองจากโรคจากการประกอบอาชีพ

การแจ้งข้อมูลวิธีการป้องกันตนเองสำหรับลูกจ้างหรือผู้ปฏิบัติงาน จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและควบคุมโรคจากฝุ่นซิลิกาในระดับบุคคล นั่นคือ การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment: PPE) และสุขลักษณะและพฤติกรรมส่วนบุคคล เพื่อป้องกันการสัมผัสฝุ่นซิลิกาเข้าสู่ร่างกาย เช่น การสวมใส่ PPE ที่ครบถ้วน ถูกต้องตลอดเวลาที่สัมผัสฝุ่นซิลิกา การล้างมือและทำความสะอาดร่างกายทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร การอาบน้ำและเปลี่ยนชุดทำงานหลังเสร็จจากการปฏิบัติงานประจำทุกวัน ก่อนกลับบ้าน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มาตรการป้องกันและควบคุมโรคจากฝุ่นซิลิกาในระดับองค์กร ก็มีความสำคัญมากที่นายจ้างควรแจ้งข้อมูลแก่ลูกจ้างทราบ ได้แก่ การควบคุมทางวิศวกรรม เช่น ปิดคลุมส่วนที่ฟุ้งกระจาย ติดตั้งม่านน้ำ ติดตั้งระบบระบายอากาศเฉพาะที่ เป็นต้น และการบริหารจัดการ เช่น การฝึกอบรม การติดตามประเมินผล และทบทวนการประเมินความเสี่ยง และมาตรการป้องกันและควบคุมอันตรายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดในการป้องกันและควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ

(2.3) อาการสำคัญหรืออาการแสดงของโรค

ผลกระทบต่อสุขภาพจากการสัมผัสฝุ่นซิลิกา โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามระยะเวลาก่อโรคและการสัมผัสฝุ่นซิลิกา ซึ่งขอยกตัวอย่างโรคซิลิโคสิส หรือโรคปอดฝุ่นหิน ดังนี้

(2.3.1) แบบเฉียบพลัน (acute silicosis) เกิดจากการสัมผัสซิลิกาปริมาณสูงมาก ทำให้เกิด

โรคซิลิโคสิสในระยะไม่กี่สัปดาห์ หรือหลายเดือนหลังสัมผัส ลักษณะเด่นของซิลิโคสิสชนิดเฉียบพลัน จะพบของเหลวในถุงลมปอด ซึ่งเกิดจากการอักเสบและการตายของเซลล์ในถุงลมของผู้ป่วย อาการที่พบ ได้แก่ หอบเหนื่อย ไข้ ไอมีเสมหะ น้ำหนักลด อ่อนเพลีย เจ็บหน้าอก และมักเกิดภาวะระบบทางเดินหายใจล้มเหลวและเสียชีวิตในที่สุด ภาพถ่ายรังสีทรวงอกจะพบลักษณะเป็นปื้นหรือฝ้า (Alveolar opacities) กระจายทั่วปอด ซึ่งแตกต่างกับซิลิโคสิสแบบเรื้อรังและแบบเรื้อรัง

(2.3.2) **แบบเร่ง (accelerated silicosis)** เกิดจากการสัมผัสซิลิกาในปริมาณมาก โดยส่วนใหญ่ จะเกิดภายในระยะเวลา 10 ปีหลังสัมผัส บางรายอาจเกิดโรคหลังสัมผัสเพียง 2 ปี ผู้ป่วยมักมีอาการเหนื่อยง่ายเวลาออกแรง โดยภายหลังอาการอาจแยลง ทำให้เกิดภาวะระบบทางเดินหายใจล้มเหลวได้ ภาพถ่ายรังสีทรวงอกจะพบลักษณะเป็นจุด (Nodules) กระจายทั่วปอด

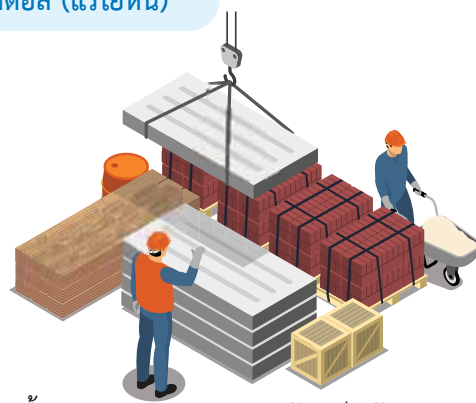
(2.3.3) **แบบเรื้อรัง (chronic silicosis)** ส่วนใหญ่เกิดจากการสัมผัสซิลิกาเป็นระยะเวลา นานกว่า 10 ปี บางรายอาจเกิดโรคหลังสัมผัสเพียง 5 ปี โดยส่วนใหญ่ไม่มีอาการและไม่พบความผิดปกติของการตรวจสมรรถภาพปอด ภาพถ่ายรังสีทรวงอก จะพบลักษณะจุด (Nodules) บริเวณยอดปอดส่วนบนทั้งสองข้าง ในระยะต่อมาจุด (Nodules) เหล่านี้ จะกระจายทั่วปอดทั้งสองข้าง

ทั้งนี้ เมื่อมีการดำเนินโรคเพิ่มขึ้นในซิลิโคสิสแบบเร่งและแบบเรื้อรัง จุดเล็ก ๆ (Nodules) จะรวม เป็นก้อนขนาดใหญ่กว่า 1 เซนติเมตร (Large opacity) โดยขนาดของก้อนมักสัมพันธ์กับอาการ โดยถ้าก้อนมีขนาดใหญ่ ผู้ป่วยจะมีอาการหอบเหนื่อยมากขึ้น มีภาวะความดันหลอดเลือดปอดสูง (Pulmonary hypertension) และเสียชีวิตในที่สุด

(3) โรคจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) หรือโรคมะเร็งที่เกิดจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน)

(3.1) ปัจจัยเสี่ยงหรือพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) หรือ โรคมะเร็งที่เกิดจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) คือ แร่ใยหิน ซึ่งการสัมผัสแร่ใยหินอาจจะ เกิดขึ้นได้จากการสัมผัสทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านทางหายใจเป็นหลัก ทั้งนี้ สถาบันการวิจัยมะเร็งนานาชาติ (International Agency for Research on Cancer) หรือ IARC ระบุว่า แร่ใยหินทุกชนิดเป็นสารที่ก่อให้เกิดมะเร็งในมนุษย์ จัดอยู่ในกลุ่ม ที่ 1 ซึ่งเป็นสารที่มีข้อมูลยืนยันชัดเจนว่าก่อมะเร็งในมนุษย์ โดยลักษณะงานและอาชีพ ที่เสี่ยง สามารถพบได้หลายประเภทกิจการ เช่น การผลิตกระเบื้องมุงหลังคา ฝ้าเพดาน ท่อซีเมนต์ ฝ้าเบรค ฝ้าคัลต์ซ์ ฉนวนหรือวัสดุกันความร้อน ถุงมือและเสื้อผ้าทนไฟ งานซ่อมแซมหรือถอนอาคารและงานก่อสร้าง เป็นต้น

ปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ คือ สภาพการณ์หรือสภาพแวดล้อมไม่ปลอดภัยที่อาจก่อให้เกิดโรค จากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) หรือโรคมะเร็งที่เกิดจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) เช่น กระบวนการผลิตมีการใช้แร่ใยหิน พื้นที่ปฏิบัติงาน มีระดับความเข้มข้นของแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) ในบรรยากาศการทำงานเกินค่ามาตรฐานของประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครอง แรงงาน และการขาดมาตรการป้องกันและควบคุมอันตรายที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ คือ การกระทำไม่ปลอดภัยของลูกจ้างที่อาจก่อให้เกิดโรค จากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) หรือโรคมะเร็งที่เกิดจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) เช่น ลูกจ้างไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันระบบทางเดินหายใจ หรือหน้ากากป้องกันแร่ใยหินที่เหมาะสม เป็นต้น นอกจากนี้ การสูบบุหรี่ ทำให้เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งปอด ในคนที่สัมผัสแร่ใยหินมากขึ้น

(3.2) วิธีการป้องกันตนเองจากโรคจากการประกอบอาชีพ

การแจ้งข้อมูลวิธีการป้องกันตนเองสำหรับลูกจ้างหรือผู้ปฏิบัติงาน จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการ ป้องกันและควบคุมโรคจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) หรือโรคมะเร็งที่เกิดจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) ในระดับบุคคล นั่นคือ การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment: PPE) รวมถึงสัญลักษณ์และพฤติกรรม ส่วนบุคคล เพื่อป้องกันการรับสัมผัสแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) เข้าสู่ร่างกาย เช่น การสวมใส่ PPE ที่ครบถ้วน ถูกต้องตลอดเวลา ที่สัมผัสแร่ใยหิน การล้างมือและทำความสะอาดร่างกายทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร การอาบน้ำ และเปลี่ยนชุดทำงาน หลังเสร็จจากการปฏิบัติงานประจำทุกวัน ก่อนกลับบ้าน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มาตรการป้องกันและควบคุมโรคจากแอสเบสตอส (แร่ใยหิน) หรือโรคมะเร็งที่เกิดจาก แอสเบสตอส (แร่ใยหิน) ในระดับองค์กร ก็มีความสำคัญมากที่นายจ้างควรแจ้งข้อมูลแก่ลูกจ้าง ได้แก่ ยกเลิกการใช้แอสเบสตอส (แร่ใยหิน) ด้วยการใช้สารอื่นทดแทน การควบคุมทางวิศวกรรม เช่น ติดตั้งระบบระบายอากาศเฉพาะที่ เป็นต้น และการบริหารจัดการ เช่น การฝึกอบรม การติดตามป้ายเตือนอันตราย และวิธีการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง เป็นต้น ทั้งนี้ ควรมีการติดตาม ประเมินผล และทบทวนการประเมินความเสี่ยง และมาตรการป้องกันและควบคุมอันตรายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ในการป้องกันและควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ

(3.3) อาการสำคัญหรืออาการแสดงของโรค

เมื่อแอสเบสตอสเข้าสู่ทางเดินหายใจส่วนล่าง จะเกิดปฏิกิริยาอักเสบ (Inflammation) มาก - น้อย ตามโครงสร้างและความสามารถในการกำจัดแอสเบสตอสแต่ละชนิด และจากการศึกษาทางระบาดวิทยาโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับแร่ใยหิน พบว่าแร่ใยหินทุกชนิดมีความสัมพันธ์กับการเกิดโรค ดังนี้

(3.3.1) แอสเบสโตสิส (Asbestosis) เป็นโรคพังผืดที่เกิดจากการอักเสบของเนื้อเยื่อปอด จากแอสเบสตอส ในระยะแรกผู้ป่วยมักไม่มีอาการผิดปกติ หากสัมผัสในปริมาณที่สูงมาก ต่อมาผู้ป่วยมักจะมีอาการหอบเหนื่อยมากขึ้น (Progressive dyspnea) เนื่องจากการสูญเสียเนื้อปอดที่เพิ่มมากขึ้น ไอแห้งๆ (Nonproductive cough) ซึ่งพบได้บ่อยกว่า ไอมีเสมหะ บางรายอาจมีอาการเจ็บแน่นหน้าอก เมื่อตรวจร่างกายฟังเสียงปอดพบ Bibasilar crackle ในช่วงกลางและปลายของการหายใจเข้า และอาจพบภาวะนิ้วป้อม (clubbing of finger) ร่วมด้วย

(3.3.2) โรคมะเร็งเมโสเธลิโอมา (Mesothelioma) ได้แก่ มะเร็งเยื่อหุ้มปอด มะเร็งเยื่อช่องท้อง มะเร็งเยื่อหุ้มหัวใจ มะเร็งอัมตะ โดยส่วนใหญ่คนที่มีการสัมผัสแร่ใยหินที่สูง ก็จะมีความเสี่ยงในการเกิดโรคมะเร็งเมโสเธลิโอมาเพิ่มขึ้น

(3.3.3) โรคมะเร็งปอดจากแร่ใยหิน อาการและอาการแสดง ไม่สามารถแยกจากมะเร็งปอดที่เกิดจากสาเหตุ อื่น ๆ ได้ ทั้งนี้ ถ้าพบเส้นใยแอสเบสตอส หรือ Asbestos body ในปริมาณสูงมากพอที่ก่อให้เกิดโรคร่วมด้วย จะทำให้สันนิษฐานได้ว่ามะเร็งปอดนั้นเกิดจากแอสเบสตอส

(3.3.4) โรคหรือภาวะอื่นๆ ที่เกิดจากแร่ใยหิน ได้แก่ ภาวะปื้นเยื่อหุ้มปอด (Pleural plaque) ภาวะเยื่อหุ้มปอด หนากระจ่าย (Diffuse pleural thickening) มะเร็งรังไข่ มะเร็งกล่องเสียง มะเร็งคอหอย มะเร็งกระเพาะอาหาร มะเร็งหลอดอาหาร และมะเร็งลำไส้ใหญ่

(4) โรคภาวะที่อับอากาศ

(4.1) บังคับเสี่ยงหรือพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ

ที่อับอากาศ (Confined space) หมายถึง ที่ซึ่งมีทางเข้าออกจำกัดและไม่ได้ออกแบบไว้สำหรับเป็นสถานที่ทำงานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำและมีสภาพอันตรายหรือมีบรรยากาศอันตราย เช่น อุโมงค์ ถ้าบ่อหลุม ห้องใต้ดิน ห้องนรภัย ถังน้ำมัน ถังหมัก ถังไซโล ท่อ เต่า ภาชนะ หรือ สิ่งอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน

บ่งคับเสี่ยงที่ก่อให้เกิดโรคจากภาวะอับอากาศ ได้แก่ การปฏิบัติงานที่มีลักษณะงานที่เข้าข่ายเป็นที่อับอากาศ (เป็นอุโมงค์บ่อ หลุม ห้องใต้ดิน ไซโล ถังน้ำมัน ถังบรรจุสารเคมี ถังผสมสารเคมี ท่อขนส่ง เข้าภายในเครื่องจักร หรือลักษณะอื่น ๆ ตามนิยามข้างต้น) และบรรยากาศการทำงานที่มีออกซิเจนต่ำกว่าร้อยละ 19.5 หรือมากกว่าร้อยละ 23.5 โดยปริมาตร มีสารไวไฟ มีสารพิษ มีสารเคมีระเหยง่าย รวมทั้งมีกิจกรรมที่มีการเชื่อมโลหะ การทำงานที่ก่อประกายไฟ และ การใช้สารเคมี (ทั้งนี้ สภาพหรือสภาวะอันตราย อ้างอิงตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับที่อับอากาศ พ.ศ. 2562)

พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ที่เอื้อต่อการเกิดโรคจากภาวะอับอากาศ เช่น ปฏิบัติงานในขณะที่ร่างกายไม่พร้อม ไม่ได้ประเมินสภาพสุขภาพก่อนปฏิบัติงานในที่อับอากาศ โดยเฉพาะผู้ที่มีโรคประจำตัว (โรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ โรคหัวใจ หรือโรคอื่น ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายหากเข้าไปในที่อับอากาศตามที่กฎหมายกำหนด) และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น รวมถึงปฏิบัติงานโดยไม่ได้รับมอบหมาย หรืออบรมตามกฎหมายกำหนด (ผู้อนุญาต ผู้ควบคุมงาน ผู้ช่วยเหลือและผู้ปฏิบัติงานในที่อับอากาศ) และลูกจ้างไม่สวมใส่อุปกรณ์ PPE ทั้งนี้ การตรวจประเมินความพร้อมด้านสุขภาพของลูกจ้างสำหรับการทำงานในที่อับอากาศ ควรดำเนินการโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับรอง (fit for work) ก่อนการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจว่าลูกจ้างที่ปฏิบัติงานในที่อับอากาศ มีความพร้อมทางสุขภาพในการปฏิบัติงานได้จริงและไม่เกิดอันตรายจากการทำงานดังกล่าว

(4.2) วิธีการป้องกันตนเองจากโรคจากการประกอบอาชีพ

การแจ้งข้อมูลวิธีการป้องกันตนเองสำหรับลูกจ้างหรือผู้ปฏิบัติงาน จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและควบคุมอันตรายจากการทำงานในภาวะที่อับอากาศ ในระดับบุคคล โดยข้อปฏิบัติฯ ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับที่อับอากาศ พ.ศ. 2562 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การตรวจสภาพหรือสภาวะการทำงานในที่อับอากาศว่าปลอดภัย ก่อนการทำงานเสมอ การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล การไม่ปฏิบัติงานหกร่างกายไม่พร้อม หรือมีโรคที่อาจทำให้เกิดอันตราย เมื่อต้องทำงานในที่อับอากาศ ได้แก่ โรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ โรคหัวใจ หรือโรคอื่น ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ หากเข้าไปในที่อับอากาศ เป็นต้น

ทั้งนี้ นายจ้างต้องจัดให้มีการฝึกอบรมความปลอดภัยในการทำงานในที่อับอากาศแก่ลูกจ้างทุกคนที่ต้องทำงานในภาวะอับอากาศ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นไปตามกฎหมายด้านความปลอดภัยกำหนด หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ควรมีการติดตาม ประเมินผล และทบทวนการประเมินความเสี่ยง และมาตรการป้องกันและควบคุมอันตรายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

(4.3) อาการสำคัญหรืออาการแสดงของโรค

โรคจากภาวะอับอากาศ หมายถึง โรคหรือการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นจากการทำงานในที่อับอากาศ โดยส่วนใหญ่จะเป็นเหตุฉุกเฉิน และผู้ประสบเหตุมักจะมีอาการเวียนศีรษะ หมดสติ และเสียชีวิต ณ สถานที่ปฏิบัติงานที่เป็นที่อับอากาศ ส่วนใหญ่ผลกระทบทางสุขภาพจากภาวะที่อับอากาศ ได้แก่

(4.3.1) ภาวะขาดออกซิเจน (Hypoxia, Hypoxemia)

(4.3.2) การได้รับก๊าซพิษ เช่น ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (Carbon monoxide) ก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ (Hydrogen sulfide) ก๊าซไฮโดรเจนไซยาไนด์ (Hydrogen cyanide) เป็นต้น

(4.3.3) อุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บ เช่น การจมน้ำ พลัดตก ไฟไหม้ หรือระเบิด

(5) โรคหรืออาการสำคัญของพิษจากสารกำจัดศัตรู

(5.1) ปัจจัยเสี่ยงหรือพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคหรืออาการสำคัญของพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช คือ สารกำจัดศัตรูพืช ทั้งอยู่ในสถานะก๊าซ ไอรระเหย ของแข็ง หรือของเหลว ซึ่งสารกำจัดศัตรูพืช (ไม่รวมฮอร์โมนและปุ๋ย) ส่วนใหญ่แบ่งตามเป้าหมายในการใช้ ได้แก่ สารกำจัดแมลง (Insecticide) สารกำจัดวัชพืช (Herbicide) สารกำจัดศัตรูพืชอื่น ๆ สารกำจัดหนูและสัตว์ฟันแทะ (Rodenticide) และสารกำจัดเชื้อรา (Fungicide)

โดยช่องทางการรับสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช สามารถเข้าสู่ร่างกายได้ทางการกิน ทางการหายใจ หรือทางผิวหนัง ทั้งภาวะปกติและผิวหนังที่เป็นแผล อย่างไรก็ตาม ช่องทางหลักในการรับสัมผัสจากการประกอบอาชีพ คือ ทางผิวหนัง ทั้งนี้ ลักษณะงานและอาชีพที่เสี่ยงในการรับสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ การเพาะปลูกพืช การผลิตยาปราบศัตรูพืชและเคมีภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อการเกษตร การผลิตพืชผลทางการเกษตรและเลี้ยงสัตว์เชิงพาณิชย์ การอบและการอัดน้ำยาไม้ และการควบคุมแมลงและสัตว์ศัตรูพืช ฯลฯ

ปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ คือ สภาพการณ์หรือสภาพแวดล้อมไม่ปลอดภัยที่อาจก่อให้เกิดโรคหรืออาการสำคัญของพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช เช่น พื้นที่ปฏิบัติงานมีระดับความเข้มข้นของสารเคมีในบรรยากาศการทำงานเกินค่ามาตรฐานกำหนด (Occupational Safety and Health Administration: OSHA, American Conference of Governmental Industrial Hygienists: ACGIH, The National Institute for Occupational Safety and Health: NIOSH) หรือบนพื้นผิวสัมผัสในพื้นที่ปฏิบัติงานและเสื้อผ้าที่ลูกจ้างสวมใส่มีการปนเปื้อนสารกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ทั้งนี้ ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีวิธีการเก็บตัวอย่างโดยใช้ Wipe Method และยังมีห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ได้ แต่มีการศึกษาในต่างประเทศโดยการนำแผ่น Patches/Clothing ติดตามร่างกายของผู้ปฏิบัติงานสัมผัสสารฯ เพื่อทำให้ทราบว่าผู้ปฏิบัติงานสัมผัสสารเกินค่ามาตรฐานกำหนดหรือไม่ นอกจากนี้ ปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ ยังรวมถึงการขาดมาตรการป้องกัน และควบคุมอันตรายที่มีประสิทธิภาพในองค์กร

พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ คือ การกระทำไม่ปลอดภัยของลูกจ้างที่อาจก่อให้เกิดโรคหรืออาการสำคัญของพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช เช่น ลูกจ้างไม่สวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล (ถุงมือ แวนตานิรภัย หน้ากากกรองไอระเหยสารเคมี รองเท้านิรภัย ฯลฯ) ไม่ได้ล้างมือ/ไม่ได้ทำความสะอาดร่างกายทุกครั้ง ก่อนรับประทานอาหาร ดื่มน้ำ รวมถึงการสูบบุหรี่ และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น

(5.2) วิธีการป้องกันตนเองจากโรคจากการประกอบอาชีพ

การแจ้งข้อมูลวิธีการป้องกันตนเองสำหรับลูกจ้างหรือผู้ปฏิบัติงาน จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและควบคุมโรคหรืออาการสำคัญของพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช ในระดับบุคคล นั่นคือ การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment: PPE) รวมถึงสุขลักษณะและพฤติกรรมส่วนบุคคล เพื่อป้องกันการรับสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืชเข้าสู่ร่างกาย เช่น การสวมใส่ PPE ที่ครบถ้วน ถูกต้องตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน การล้างมือ และทำความสะอาดร่างกายทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร การอาบน้ำ และเปลี่ยนชุดทำงานหลังเสร็จจากการปฏิบัติงานประจำทุกวัน ก่อนกลับบ้าน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มาตรการป้องกันและควบคุมโรคหรืออาการสำคัญของพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช ในระดับองค์กร ก็มีความสำคัญมากที่นายจ้างควรแจ้งข้อมูลแก่ลูกจ้าง ได้แก่ การใช้สารทดแทนที่มีอันตรายน้อยกว่า การควบคุมทางวิศวกรรม เช่น การติดตั้ง/ปรับปรุงระบบระบายอากาศ เป็นต้น และการบริหารจัดการ เช่น การฝึกอบรม การติดตามประเมินผล และวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นต้น ทั้งนี้ นายจ้างควรมีการติดตาม ประเมินผล และทบทวนการประเมินความเสี่ยง และมาตรการป้องกันและควบคุมอันตรายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดในการป้องกันและควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ

(5.3) อาการสำคัญหรืออาการแสดงของโรค

โดยทั่วไปผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช ขึ้นอยู่กับชนิดของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม สามารถแบ่งผลกระทบทางสุขภาพออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(5.3.1) แบบเฉียบพลัน ส่วนใหญ่ทำให้เกิดอาการระคายเคืองตา แสบตา ตาอักเสบ เกิดแผลที่กระจกตา ผิวหนังเป็นผื่นแดง แสบร้อนผิวหนัง ทำให้เกิดอาการแสบคอ แสบจมูก ไอ แน่นหน้าอก คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ปวดศีรษะ มึนงง เดินเซ เกิดภาวะไตวายเฉียบพลัน มีภาวะตับอักเสบ เกิดการอักเสบและแผลเป็นในปอด มีอาการเหนื่อยหอบ ระบบหายใจล้มเหลวและเสียชีวิตได้

(5.3.2) แบบเรื้อรัง ส่วนใหญ่มีพิษต่อระบบประสาท ระบบทางเดินอาหาร ระบบหัวใจและหลอดเลือด การสร้างเม็ดเลือด และอาจเกิดอาการของตับอักเสบ และไตวายได้

(5.3.3) ผลกระทบทางสุขภาพอื่น ๆ สารกำจัดศัตรูพืชบางตัว ทำให้เกิดความผิดปกติต่อพันธุกรรม อาจเกิดอันตรายต่อการเจริญพันธุ์และทารกในครรภ์ได้ รวมถึงเป็นสารก่อมะเร็งและการกลายพันธุ์

2.1.2 มาตรการในการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ

รวมถึงการบริการอาชีวเวชกรรมที่เกี่ยวข้องที่สถานประกอบการจัดให้กับลูกจ้าง

ขอยกตัวอย่างมาตรการในการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ ที่นายจ้างจัดให้กับลูกจ้าง ดังต่อไปนี้

(1) การเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพ

กิจกรรมการดำเนินงานเพื่อเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพในสถานประกอบการ ยกตัวอย่าง เช่น

- **การเดินสำรวจสถานประกอบการ (walk through survey)** เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการค้นหาอันตรายที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมการทำงาน ช่วยให้สามารถบ่งชี้อันตราย และประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงาน หรือกำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมอันตรายจากสภาพแวดล้อมในการทำงานต่อไป

- การตรวจวัดและประเมินสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยรายการตรวจวัดจะสอดคล้องกับรายการบ่งชี้อันตรายที่ได้จากการเดินสำรวจ หรือตามลักษณะงานที่เป็นอันตราย เพื่อตรวจติดตามให้เป็นไปตามมาตรฐานและกฎหมายที่กำหนด
- การตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยงจากการทำงาน เช่น ตรวจสารเคมีในเลือด/ปัสสาวะ การตรวจสมรรถภาพปอด และการถ่ายภาพรังสีทรวงอก เป็นต้น

- การจัดให้มีห้องพยาบาลในสถานประกอบกิจการ ในกรณีที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อทำการซักประวัติ คัดกรอง ตรวจร่างกายเบื้องต้น และพบทวนผลการตรวจสุขภาพ โดยสามารถปรึกษาหรือขอรับคำแนะนำจากหน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่ได้ เพื่อการวิเคราะห์สถานะทางสุขภาพของลูกจ้าง และนำไปสู่การกำหนดรายการตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยงจากการทำงานที่เหมาะสม

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพ ให้นายจ้างจัดให้มีการตรวจสุขภาพตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยหน่วยบริการสุขภาพที่ขึ้นทะเบียนตามมาตรา 25 ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562

- การเก็บบันทึกข้อมูล เช่น ผลการตรวจสุขภาพแวดล้อมในการทำงาน และผลการตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยงจากการทำงาน เป็นต้น โดยนายจ้างจัดเก็บบันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้ ณ สถานประกอบกิจการ ตามระยะเวลากฎหมายกำหนด เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถตรวจสอบได้

- การแจ้งและรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ กรณีพบผู้ซึ่งเป็นหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคจากการประกอบอาชีพ ให้นายจ้างแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ คือ กรณีที่พบผู้ซึ่งเป็นหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคจากการประกอบอาชีพหรือโรคจากสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัด ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด กรณีที่พบผู้ซึ่งเป็นหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคจากการประกอบอาชีพหรือโรคจากสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ อ้างตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การแจ้งและการรายงานในกรณีพบผู้ซึ่งเป็นหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคจากการประกอบอาชีพหรือโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565

(2) การป้องกันโรคจากการประกอบอาชีพ

กิจกรรมการดำเนินงานเพื่อป้องกันโรคจากการประกอบอาชีพในสถานประกอบกิจการ เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการก่อนที่จะเกิดโรคจากการประกอบอาชีพ ยกตัวอย่าง เช่น มาตรการป้องกันและควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ โดยการประยุกต์หลักการพื้นฐานในการควบคุมอันตรายตามลำดับชั้น (Hierarchy of control) ซึ่งเป็นมาตรการทั้งในระดับองค์กรและระดับบุคคล โดยการมีส่วนร่วมของลูกจ้าง ดังนี้

- มาตรการฯ ระดับองค์กร เช่น

- การยกเลิกใช้สารหรือวัตถุที่เป็นอันตราย หรือการทดแทนสารอันตรายด้วยสารที่เป็นอันตรายน้อยกว่า
- การติดตั้งระบบดูดอากาศ หรือระบบระบายอากาศ
- การสร้างฉากกั้น ห้องทำงาน หรือกำแพงป้องกันอันตราย
- การบริหารจัดการ เช่น ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมถึงด้านโรคจากการประกอบอาชีพให้กับลูกจ้าง และจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น

- มาตรการฯ ระดับบุคคล เช่น

- การจัดให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล (PPE) ที่ครบถ้วนตามความเสี่ยงสวมใส่ถูกต้อง และตลอดระยะเวลาที่สัมผัสกับปัจจัยก่อโรค
- การส่งเสริมให้ลูกจ้างมีสุขลักษณะ และพฤติกรรมส่วนบุคคลที่ไม่เอื้อต่อการเกิดโรคจากการประกอบอาชีพ

(3) การควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ

กิจกรรมการดำเนินงานเพื่อควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพในสถานประกอบการ **เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการหลังจากที่เกิดโรคจากการประกอบอาชีพ**ขึ้นแล้ว เพื่อจำกัดวงการเกิดโรคจากการประกอบอาชีพที่เกิดขึ้นให้น้อยลง หรือป้องกันไม่ให้เกิดผู้ป่วยรายใหม่ หรือหากเกิดขึ้นก็สามารถรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ (effectively) และมีประสิทธิภาพ (efficiently) มากขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น

- **การสอบสวนโรค** กรณีพบลูกจ้างซึ่งเป็นหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคจากการประกอบอาชีพ นายจ้างทำการสอบสวนโรค เพื่อหาสาเหตุและแหล่งที่เกิดโรคจากการประกอบอาชีพ นำไปสู่การจัดทำมาตรการป้องกันและควบคุมโรคที่เหมาะสม
- **การส่งตัวลูกจ้างเข้ารับการรักษาพยาบาล** เพื่อเข้าสู่กระบวนการตรวจวินิจฉัยโรค รักษาพยาบาล หรือฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสม ก่อนที่ลูกจ้างจะมีอาการรุนแรงมากขึ้น

(4) การจัดบริการอาชีพเวชกรรม

กระบวนการที่ประกอบด้วย การบ่งชี้และประเมินความเสี่ยงของการเกิดโรคจากการประกอบอาชีพ การตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยงจากการทำงาน การตรวจสุขภาพให้เหมาะสมกับงาน การตรวจสุขภาพก่อนกลับเข้าทำงาน การเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ รวมทั้งการวินิจฉัยสาเหตุของโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพหรือสุขภาพของผู้ซึ่งเป็นโรคจากการประกอบอาชีพ

2.1.3 สิทธิของลูกจ้างตาม พ.ร.บ. ควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม

(1) ลูกจ้างมีสิทธิที่จะทราบข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการเฝ้าระวัง การป้องกัน หรือการควบคุมโรคที่อาจเกิดจากการทำงานภายในสถานประกอบการของตน (ม.7 (2))

(2) ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงมีสิทธิได้รับการตรวจสุขภาพ ตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยหน่วยบริการที่ได้ขึ้นทะเบียนกับกรมควบคุมโรค หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ ตามกฎหมาย (ม.26)

(3) ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าลูกจ้างเป็นโรคจากการประกอบอาชีพ นายจ้างมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าสอบสวนโรคในสถานประกอบการ และลูกจ้างมีสิทธิเข้ารับการตรวจ วินิจฉัยโรค รักษาพยาบาล หรือฟื้นฟูสมรรถภาพตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่ง (ม.33)

2.1.4 ข้อมูลอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ท่าทางการทำงานที่ปลอดภัย หรือข้อมูลอื่นใด ที่เป็นประโยชน์ในการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ

นายจ้างจัดให้มีอุปกรณ์ PPE ที่ครบถ้วนตามลักษณะความเสี่ยงของงาน และแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์ PPE ให้ลูกจ้างทราบ เพื่อให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์ได้อย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเหมาะสมตามความเสี่ยงที่ได้รับ เช่น การอบรม ให้ความรู้ การจัดทำป้ายแสดงวิธีการสวมใส่อุปกรณ์ PPE ที่ถูกต้อง เป็นต้น ทั้งนี้ การเลือกใช้อุปกรณ์ PPE นั้น ต้องพิจารณาถึง คุณสมบัติและคุณภาพ โดยต้องผ่านการรับรองตามมาตรฐานกำหนด เช่น ANSI, NIOSH, JIS, AS/NZ, ISO Standards หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) เป็นต้น โดยสิ่งสำคัญนายจ้างควรมีการกำกับและดูแลให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์ PPE ตลอดระยะเวลาการทำงานสัมผัสปัจจัยเสี่ยง และหากนายจ้างมีข้อมูลอื่นใดที่เป็นประโยชน์ในการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพที่สถานประกอบการดำเนินการอยู่แล้ว นายจ้างสามารถแจ้งข้อมูลให้ลูกจ้างเพิ่มเติมได้

2.2

ช่วงเวลาในการแจ้งข้อมูลที่จำเป็นฯ แก่ลูกจ้าง

- 1) **ก่อนที่ลูกจ้างจะเข้าทำงาน** เมื่อมีลูกจ้างเข้าทำงานใหม่ในสถานประกอบกิจการ นายจ้างต้องแจ้งข้อมูลที่จำเป็นฯ ให้ลูกจ้างทราบก่อนเริ่มการทำงาน
- 2) **เปลี่ยนลักษณะงาน** ในที่นี้หมายถึง เมื่อลูกจ้างในสถานประกอบกิจการมีการเปลี่ยนลักษณะงานที่มีอันตรายต่างไป จากเดิม เช่น นายเอ ปฏิบัติงานในจุดผสมแร่ใยหิน ต่อมานายเอได้มีการเปลี่ยนไปปฏิบัติงานในจุดหลอมตะกั่ว ซึ่งมีการเปลี่ยนลักษณะงานไปจากเดิม
- 3) **เปลี่ยนสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีความเสี่ยงหรืออันตรายที่แตกต่างไปจากเดิม** เช่น มีการเปลี่ยนแปลง/ต่อเติมโครงสร้างอาคาร/สถานที่ทำงาน หรือมีการติดตั้งเครื่องจักรเพิ่ม หรือมีการใช้สารเคมีใหม่ในกระบวนการผลิต เป็นต้น

กรณีนายจ้างเป็นผู้จ้างงานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน ให้นายจ้างแจ้งข้อมูลเมื่อมีการจ้างงาน โดยต้องมีการจัดเก็บหลักฐานในการแจ้งข้อมูลดังกล่าวและหลักฐานในการรับทราบข้อมูลนั้นของลูกจ้าง เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ในการตรวจสอบได้

2.3

วิธีการแจ้งข้อมูลที่จำเป็นฯ แก่ลูกจ้าง

วิธีการแจ้งข้อมูลให้ลูกจ้างทราบถึงข้อมูลที่จำเป็นฯ นั้น นายจ้างสามารถเลือกวิธีการแจ้งข้อมูลที่จำเป็นฯ ให้ลูกจ้างทราบ โดยสามารถเลือกวิธีที่เหมาะสมกับบริบทของสถานประกอบกิจการแต่ต้องเป็นไปตามที่ประกาศกำหนด ดังนี้

- 1) **แจ้งโดยตรงต่อลูกจ้าง** เช่น การชี้แจงโดยตรงต่อหน้า (แบบ Face to Face) กิจกรรมการหยั่งรู้ระวังอันตรายด้วยการทำ Kiken Yoshi Training (KYT) และกิจกรรม Safety talk เป็นต้น
- 2) **แจ้งเป็นหนังสือ** เช่น ผ่านคู่มือความปลอดภัยในการทำงาน การจัดทำ Protocol งานที่มีปัจจัยเสี่ยง การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน (Work Instructions: WI) และการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure: SOP) เป็นต้น
- 3) **แจ้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์** ที่สามารถระบุการรับทราบข้อมูลได้ เช่น ระบบ E-learning, Line, Facebook, Intranet และ E-Mail เป็นต้น
- 4) **แจ้งผ่านการฝึกอบรมที่นายจ้างจัดอบรมให้แก่ลูกจ้าง** เช่น การปฐมนิเทศลูกจ้างใหม่ การอบรมความปลอดภัยทั่วไป และงานที่มีความเสี่ยงอันตราย การอบรมความปลอดภัยก่อนเปลี่ยนงานไปในจุดที่มีอันตรายหรือความเสี่ยง เป็นต้น
- 5) **วิธีการอื่นใดที่อธิบดีกรมควบคุมโรคประกาศกำหนดเพิ่มเติม**

โดยเมื่อนายจ้างมีการแจ้งข้อมูลที่จำเป็นฯ แก่ลูกจ้างแล้ว นายจ้างต้องทำการจัดเก็บหลักฐานในการแจ้งข้อมูลฯ ดังกล่าว และหลักฐานในการรับทราบข้อมูลนั้นของลูกจ้าง เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ในการตรวจสอบได้ โดยสามารถจัดเก็บได้ในรูปแบบกระดาษ หรือรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ตามความเหมาะสมของหน่วยงานนั้น ๆ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ประเด็นคำถาม - คำตอบ ที่พบบ่อย (FAQ)

คำถาม

1. การแจ้งข้อมูลฯ ตาม ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ แก่ลูกจ้าง พ.ศ. 2565 ต้องแจ้งเฉพาะโรค ตาม ประกาศ กระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อหรืออาการสำคัญของโรค จากการประกอบอาชีพ พ.ศ. 2563 เท่านั้น หรือไม่
2. กิจกรรม “Morning talk หรือ Safety talk” ถือเป็น กิจกรรมในการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แก่ลูกจ้างหรือไม่
3. การ “จัดอบรม” ถือเป็นกิจกรรมในการแจ้งข้อมูล ที่เกี่ยวข้อง แก่ลูกจ้างหรือไม่
4. การแจ้งข้อมูลฯ ในหัวข้อ “พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ที่ทำให้เกิดโรคฯ” นั้น สามารถแจ้งได้ขนาดไหน เช่น ต้องแจ้งถึงไปถึง เรื่อง อาหาร การกิน หรือ การเสพ สิ่งเสพติด ด้วยหรือไม่
5. นายจ้างต้องทำการจัดเก็บหลักฐานในการแจ้งข้อมูลฯ ไว้กี่ปี
6. การจัดเก็บหลักฐานการแจ้งข้อมูลฯ แก่ลูกจ้างนั้น ต้องเก็บในรูปแบบกระดาษเท่านั้นหรือไม่
7. สถานประกอบการกิจการจะต้องดำเนินการย้อนหลัง ในการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ให้ลูกจ้างทราบ ตามประกาศ ฉบับนี้ หรือไม่

คำตอบ

- ใช่** ตามอำนาจของกฎหมายให้ใช้กับโรคที่ประกาศตาม ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อหรืออาการสำคัญของโรคจากการประกอบอาชีพ พ.ศ. 2563 ก่อนเท่านั้น
- แต่** หากมองถึงประโยชน์และความปลอดภัยของลูกจ้าง ในกรณีพบบางที่มีปัจจัยเสี่ยงอื่นก็สามารถแจ้งข้อมูล ที่จำเป็นฯ ได้เช่นเดียวกัน
- ใช่** ถือเป็นกิจกรรม ในการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แก่ลูกจ้างได้ แต่หัวข้อในการแจ้งต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
- ใช่** ถือเป็นกิจกรรม ในการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แก่ลูกจ้างได้ แต่หัวข้อในการแจ้งต้องเป็นไปตามที่ กฎหมายกำหนด
- ควรแจ้งในประเด็น พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ทำให้เกิด โรคจากการประกอบอาชีพได้โดยตรงและชัดเจน** เช่น การสูบบุหรี่ ทำให้เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งปอด ในคนที่สัมผัสแร่ใยหิน/โรคปอดจากการสัมผัสฝุ่นซิลิกา และการไม่ล้างมือ ทำความสะอาดร่างกายก่อนรับประทานอาหาร หลังทำงานสัมผัสสารตะกั่ว เป็นต้น
- ตามอำนาจกฎหมาย **ไม่ได้ระบุระยะเวลาไว้ แต่เพื่อ ประโยชน์ในการเฝ้าระวังโรคฯ จะต้องเก็บไว้เพื่อให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ใช้ในการตรวจสอบได้**
- เนื่องจากในกฎหมายไม่ได้กำหนดรูปแบบการจัดเก็บหลักฐาน ในการแจ้งข้อมูลฯ ดังนั้น นายจ้างสามารถจัดเก็บในรูปแบบ กระดาษ หรือรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ได้ตามความเหมาะสม ของหน่วยงาน
- ไม่ต้องดำเนินการย้อนหลัง** เนื่องจากประกาศฉบับนี้ กำหนดว่ามีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2566 ซึ่งไม่มี ผลบังคับให้ดำเนินการย้อนหลัง

คำถาม

- ช่องทางในการติดตามความคืบหน้าของการดำเนินงานตามกฎหมาย และข้อมูลสนับสนุนวิชาการด้านโรคจากการประกอบอาชีพ และโรคจากสิ่งแวดล้อมที่กรมควบคุมโรคดำเนินการ สามารถติดตามความคืบหน้าและอัปเดตกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผ่านช่องทางไหนได้บ้าง
- ประกาศฉบับนี้ มีความแตกต่างจากกฎหมายด้านการตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยงจากการทำงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานหรือไม่ อย่างไร
- สถานประกอบกิจการ สามารถนำเล่มแนวทางฯ ฉบับนี้ แจกเวียนให้กับพนักงานได้อ่านหรือรับทราบ และถือว่าเป็นการแจ้งข้อมูลให้ลูกจ้างหรือไม่
- กรณีที่พบผู้ป่วยหรือผู้สงสัยว่าป่วยโรคจากการประกอบอาชีพ หน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข จะมีกระบวนการตรวจสอบอย่างไรบ้าง และจะมีการประสานกับกระทรวงแรงงาน ในการลงพื้นที่หรือดำเนินงานร่วมกันอย่างไร เนื่องจากว่ามีความเกี่ยวเนื่องกันในทางการปฏิบัติ

คำตอบ

- เว็บไซต์กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค** ตามลิงค์ ดังนี้ <https://ddc.moph.go.th/law.php?law=5>
- Facebook Fanpage : EnvOcc Law** สามารถสแกน QR Code นี้

เจตนารมณ์ของกฎหมาย ทั้ง 2 ฉบับ มีความหนุนเสริมกัน โดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อหรืออาการสำคัญของโรคจากการประกอบอาชีพ พ.ศ. 2563 ของกระทรวงสาธารณสุข มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสุขภาพของลูกจ้างและผู้ประกอบอาชีพ สำหรับกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานการตรวจสุขภาพลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยง พ.ศ. 2563 ของกระทรวงแรงงาน มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างที่สัมผัสปัจจัยเสี่ยงตามกฎหมายกำหนดให้ได้รับการตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยง

ไม่นับเป็นการแจ้งข้อมูลให้ลูกจ้าง เนื่องจากนายจ้างจะต้องแจ้งข้อมูล 6 ข้อ ตามประกาศฯ โดยในหัวข้อมาตรการในการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ รวมถึงการบริการอาชีวเวชกรรมที่เกี่ยวข้อง **ซึ่งสถานประกอบกิจการจัดให้กับลูกจ้าง** นั้น จะเป็นหัวข้อจำเพาะที่สถานประกอบกิจการดำเนินการจริงในหน่วยงาน ซึ่งในแนวทางเล่มนี้จะระบุเป็นตัวอย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางเท่านั้น จึงไม่จำเพาะเจาะจงตามที่สถานประกอบกิจการได้ดำเนินการจริงให้กับลูกจ้าง

กรมควบคุมโรค ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับนายจ้าง และผู้รับผิดชอบในสถานพยาบาล แจ้งรายงานข้อมูลกรณี que พบผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า เป็นโรคจากการประกอบอาชีพ ซึ่งต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในพื้นที่ หรือสำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ จะพิจารณาและตรวจสอบตามเกณฑ์การสอบสวนโรคฯ ของกรมควบคุมโรคกำหนด อ้างตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การแจ้งและการรายงาน

คำถาม

12. บุคลากรที่กำหนดให้เป็นผู้แจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคแก่ลูกจ้าง จะต้องผ่านการอบรม หรือมีหลักเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติอย่างไร

13. หลักฐานการรับทราบข้อมูลของลูกจ้างทั้ง 6 หัวข้อตามประกาศกำหนด จะต้องให้ลูกจ้างเซ็นชื่อรับทราบเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่

14. บางสถานประกอบการ อาจจะมีเพียงบางกิจกรรมที่ลูกจ้างหรือผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสสัมผัสปัจจัยเสี่ยงจากการทำงาน และอาจจะก่อให้เกิดโรคจากการประกอบอาชีพได้ เช่น กิจกรรมซ่อมบำรุง เป็นต้น สถานประกอบการจะเข้าข่ายที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ หรือไม่

คำตอบ

ในกรณี พบผู้ซึ่งเป็นหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคจากการประกอบอาชีพหรือโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การสอบสวนโรค และการรายงาน การสอบสวนโรคจากการประกอบอาชีพ และโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565

ทั้งนี้ ในทางการปฏิบัติ พนักงานเจ้าหน้าที่ของแต่ละพื้นที่อาจดำเนินการประสานหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในประเด็นนั้นๆ เพื่อร่วมสอบสวนโรคและค้นหาสาเหตุต่อไป

ไม่จำเป็นต้องผ่านการอบรมเนื่องจากสาระสำคัญของประกาศฯ ไม่ได้กำหนดเรื่องนี้ และไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้แจ้งข้อมูลฯ ดังนั้น ผู้แจ้งข้อมูลอาจเป็นนายจ้างหรือผู้ที่นายจ้างมอบอำนาจมอบหมายอย่างเป็นทางการ และควรเป็นผู้ที่สามารถแจ้งและอธิบายข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ลูกจ้างทราบ ตามกฎหมายกำหนดได้อย่างชัดเจน ครบถ้วน โดยสามารถศึกษาได้จากเอกสารฉบับนี้ หรือช่องทางอื่น เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสุขภาพ และป้องกันการเกิดโรคจากการประกอบอาชีพให้กับลูกจ้าง

สาระสำคัญของประกาศฯ ไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับรูปแบบหลักฐานการรับทราบข้อมูลของลูกจ้างไว้ แต่ กฎหมายกำหนดให้นายจ้างต้องมีการจัดเก็บหลักฐานในการแจ้งข้อมูลดังกล่าว และหลักฐานในการรับทราบข้อมูลนั้นของลูกจ้าง เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ในการตรวจสอบได้ ดังนั้น หลักฐานการแจ้งข้อมูลนั้นต้องยืนยันได้ว่าลูกจ้างได้รับทราบข้อมูลจริง เช่น การเซ็นรับทราบข้อมูล หรือการตอบกลับยืนยันผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

เข้าข่ายต้องดำเนินการ เพราะหากสถานประกอบการเข้าข่าย มีปัจจัยหรือพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ก่อให้เกิดโรคจากการประกอบอาชีพ 5 โรคฯ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อหรืออาการสำคัญของโรคจากการประกอบอาชีพ พ.ศ. 2563 นายจ้างจะต้องทำการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพตามกฎหมาย ฉบับนี้ ให้แก่ลูกจ้างทราบ

ภาคผนวก ข.

แหล่งเข้าถึงข้อมูลความรู้ กฎหมาย และสื่อประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง

QR Code ข้อมูลความรู้
สื่อประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง

QR Code กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

ดร.นพ.สมเกียรติ ศิริรัตนพฤษ	นายแพทย์ทรงคุณวุฒิ กรมควบคุมโรค
พญ.หรรษา รักษาคม	ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 3 จังหวัดนครสวรรค์
ดร.นพ.ยงจือ เหล่าศิริถาวร	ผู้อำนวยการกองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
ดร.อรพันธ์ อันติมานนท์	นักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
ดร.นพ.ศิริณวุฒิ แพร์คุณธรรม	นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม

คณะผู้จัดทำ

นายณรงค์ฤทธิ์ สุดตานนท์	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
นางสาวชไมพร ชารี	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
นางสาวประกายเนตร ธงชัย	นิติกร กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
นางสาวกุสุมา กอปรกิจงาม	นิติกร กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม

บรรณาธิการ

นางสาวรุ่งประกาย วิฤกษ์ชัย	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
----------------------------	--

แนวทางการปฏิบัติ

สำหรับนายจ้างแจ้งข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับการเฟิาระวัง
การป้องกัน และการควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพแก่ลูกจ้าง

กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
กรมควบคุมโรค